

Războiul de independență expresie a voinței întregului popor român

ION RUSU SĂRAȚEANU

Trăim clipe solemne, clipe de înălțare, de puternice trăiri patriotice. Se împlinesc 100 de ani, 100 de ani de când țara aceasta, atât de dragă nouă tuturor, în care s-au născut bunii și străbunii noștri, și-a câștigat independența absolută de stat.

A fost atunci pe acest spațiu carpato-dunărean, pe tot cuprinsul locuit de români, cu câmpiile întinse și mănoase, cu dealurile molcome și cu piscurile împlântate în seninul albastru, o uriașă, sublimă și unică horă a întregii nații române.

Se îplinea un ideal cu rădăcini împlântate adânc în istoria noastră națională, un ideal pentru îndeplinirea căruia au curs rîuri de sînge și s-au ridicat munți de oase.

Eram, așa cum zicea Mihail Kogălniceanu, în Moldova, în Țara Românească și în Transilvania“ același popor, omogen, identic ca nici un altul, pentru că aveam același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceleași legi și obiceiuri, aceleași dureri în trecut, același viitor de asigurat și, în sfîrșit, aceeași misie de îndeplinit“ — și visul cel mare al independenței ca și acela al Unirii celei Mari nu era încă îndeplinit.

Se explică așa dar în mod firesc participarea integrală și solemnă a întregului popor la realizarea acestui minunat act istoric pe care-l comemorăm.

Documentele participării tuturor fiilor poporului de pe tot cuprinsul pămîntului locuit de români la războiul de independență sînt atât de multe și adânc grăitoare încît copleșesc, entuziasmează și mișcă, atât pe cercetătorul sobru cît și pe omul de rînd.

A fost într-adevăr un război al întregului popor, un adevărat război popular pentru că altfel nu se pot explica victoriile repute.

Primul ministru recunoaște la 18 ianuarie 1878 că „România fără să fi avut munițiuni de reșel, nici mantale, nici intendență, nici seriviciu de spitale, nici nimic, a pus deodată o armată atît de numeroasă pe picior de rezbel și le-a făcut toate într-un moment și cu mijloace atît de restrînse. . . fără nici un împrumut, într-o stare financiară din cele mai grele“ și cu „un credit sleit în străinătate“ — încît numai Franța — spunea el a putut face un război, la 1793, în condiții asemănătoare și sublinia că armata a ridicat „prestigiul țării în fața Europei“ și că „poporul român în întregul său și-a făcut datoria“.¹

La 7 septembrie Mihail Kogălniceanu, subliniind că „avem brațe“, dar „nu avem puști“, face un apel călduros către întregul popor a contribui benevol la cumpărarea armelor necesare frontului. Apelul acesta — în care Kogălniceanu ținea să sublieneze că „patriotismul român va birui chiar sărăcia“ — a fost așiat prin sate și orașe.²

Apelurile pentru înzestrarea armatei și pentru susținerea războiului a avut un uriaș ecou în rîndurile țărănimii, muncitorimii, intelectualității, a micii burghezii, a celorlalte pături sociale, în rîndurile întregului popor.

S-au format peste tot, în Transilvania, în Bucovina, în Banat, în România comitete și societăți care au adunat fonduri și ofrande pentru susținerea războiului.

„Ceea ce nu poate face statul să facem noi. . . timpul vorbelor a trecut, timpul faptelor a venit“, se spunea într-un apel al craiovenilor.³ Țăranii țării, talpa țării au dovedit un fierbinte patriotism. Așa de exemplu, un bătrîn moldovean își depunea obolul cu următoarea mărturisire : „Dacă copilul meu, care este soldat, va fi hotărît de Dumnezeu țării noastre a vărsa sîngele său pentru țara lui, na și de la mine domnule președinte, atît cît pot da, pentru a se cumpăra, dacă va fi trebuință, doctorii și orice le va mai trebui pentru dînsul și frații lui“.⁴ Printre miile de voluntari din toate provinciile românești se număra și „nobilul cerșetor de cărți“, Badea Cîrțan, cel ce se minuna, prins o dată trecînd frontiera de atunci în Transilvania că „cine a mai văzut graniță prin mijlocul țării“.

Muncitorii și meseriașii au donat bani și lenjerie, intelectualitatea și mica burghezie de asemenea au dăruit cu entuziasm însemnate fonduri. Mii de învățători, profesori, funcționari administrativi au oferit fie cîte o parte din salariul lor pe toată durata războiului, fie leafa integrală pe anumite luni.

1. Ion C. Brătianu, *Acte și cuvîntări*, vol. III, Buc., 1930, p. 154—155.

2. „Rezbelul“, 10 septembrie 1877, cf. „Românul“, 11 sept. 1877.

3. „Românul“, 16 aprilie 1877.

4. N. Adăniloae, *Contribuția maselor populare la susținerea războiului de independență*, în studii, Nr. 3, 1967, p. 445.

Un număr de 13 învățători din județul Argeș, scriau revizorului școlar că oferă tot salariul lor pe o lună „pentru trebuințele armatei române“.

„Domnule revizor, ca români, văzînd că mulți dintre confracții noștri sînt duși la hotarele țării, și chiar dincolo de hotare, ca să lupte pentru cauza cea mai sfîntă... pentru independență, lege și drepturile noastre naționale. Avînd în vedere că bravii ostași români au răspuns cu devotament la apelul ce le-a făcut țara, lă-sînd cămine, soții și copii, au luat arma“, și prin eroismul său „juna noastră armată“ a „probat lumii că vitejii lui Mihai și a lui Ștefan viețuiesc încă“... Luînd în considerare „marile greutăți în care se găesc finanțele“ ei sînt conștienți că suma oferită „este încă mică“ față de „scopul pentru care este destinată“, dar sînt „împăcați în conștiință“ că au făcut ceea ce le-a fost posibil“.⁵

Armata noastră și-a făcut datoria, ea era doar expresia cea mai înaintată a voinței naționale.

Era acest război al întregului popor, pare paradoxal poate, dar era o explozie de bucurie, un emoționant marș spre jertfa supremă, apoteoza unui neam ce se voia liber, o epopee dacică.

Corespondentul ziarului Augsburger Allgemeine Zeitung mărturisea relatînd aspecte de pe front : „În fiecare seară muzicile regimentelor atrag cu cîntecele lor naționale pe soldații liberi de serviciu ai întregii brigade la un joc voios ; și este un tablou fermecător să vezi în lumina lunii batalioane întregi jucînd hora, la care cîteodată iau parte și ofițerii, ceea ce înveselește și mai mult pe ostași. Adeseori a truct de mult de miezul nopții, dar tot se învîrtesc sute de jucători pe iarba verde. Eu cred că dacă li s-ar lăsa în voia lor muzica ar juca pînă a doua zi“.⁶

Moise Groza, ofițer, voluntar din Banat, scria cumnatului său, Aurel Mureșianu, redactor al „Gazetei Transilvaniei“, la Brașov : „Astăzi e o zi însemnată în viața mea, adică astăzi sînt 11 ani de la bătălia de la Custoza, unde mi-am făcut datoria fără a ști pentru ce. Cu atît mai mult știu acum pentru ce o să mă bat“.⁷

Scriitorii, expresia sufletului colectiv, erau extaziați. V. Alecsandri, într-o scrisoare adresată prietenului său Edouard Grenier, din Franța notează : „... Mica noastră oștire s-a purtat pînă acum de mi-a reîncălzit sîngele bătrîn ; se va lupta bine, acest drag mănunchi luaț de la munca cîmpului... A ! dragă prietene, sînt foarte emoționat ; scriind rîndurile acestea, mă silesc să-mi rețin lacrimile. Nu surîde de entuziasmul meu ; nu poetul îți vorbește, ci un om nenorocit că nu mai e tînăr ca să se ducă să fie ucis la graniță !“.⁸

5. Doc. răzb. de Independență, vol. VIII, p. 116.

6. N. Iorga, Războiul pentru Independența României, p. 105.

7. Teodor Virgolic, Ecourile literare ale cuceririi Independenței, Buc., 1976, p. 159.

8. V. Alecsandri, Corespondență, Ediție îngrijită și note de Marta Anineanu. Cu o prefață de G.C. Nicolescu, Buc., E.S.P.L.A., 1960, p. 22.

Sau într-o altă scrisoare adresată la 22 octombrie 1877, lui Iacob Negruzzi : „Plugarul blînd s-a transfigurat într-o clipă și prin avîntul său de vitejie a știut să schimbe porecla de curcan, într-un titlu glorios : . . . De acum mă pot duce pe urma amicilor mei dispăruți ; mi-am văzut visul cu ochii ; nu mai pot vedea nimic mai frumos“⁹

C.A. Rosetti și-a rechemat în țară pe fiii săi, Vintilă și Horia, care se aflau la Paris, pentru a se înrola în armata română și a participa la luptă, ceea ce au și făcut.¹⁰

În volumul „Zile trăite“ apărut în 1903, Nicolae Gane vorbind despre războiul de independență spunea între altele : „Ce frumos, ce liniștit, ce senin s-au dus băieții noștri înaintea gloanțelor, pracă mergeau la șezătoare și cădeau sărmanii ca snopii, dar nu dădeau îndărăt. Și drept să spun, poate că astăzi mulți părinți nu vor înțelege, dar era atunci un glas tainic în mine care îmi zicea : păcat că copiii tăi nu sînt în vîrstă să-și facă și ei datoria ! Și atunci am înțeles pe acei luptători din vremea veche, care pentru a-și apăra datina, limba, legea, pămîntul cu roadele și cu mormintele, încingeau cu mîna lor sabia la șoldul copiilor lor și-i trimiteau în bătălie“ . . . și încheie : „Sînt fericit că am trăit în această frumoasă epocă de trecere a țării mele, de la umilință la cinste și înălțare“.¹¹

Cauzele drepte ale popoarelor sînt polarizatoare a tuturor conștiințelor curate și cinstitute, așa se explică, printre altele și evoluția mereu ascendentă a umanității.

Și cauza justă a poporului român a stîrnit simțăminte de solidaritate, nu numai în conștiința tuturor românilor, transilvăneni, bănățeni, bucovineni, moldoveni, munteni și-n alte centre din lume unde se aflau români, ci și în conștiința cinstită europeană.

În mai, 1877, ofițerul francez Herni Lucereanu se adresa Ministerului nostru de război : „Sînt un ofițer francez venit pe malurile Dunării ca să se bată. Vă rog, așa dar, stăruitor, domnule ministru să mă primiți în rîndurile armatei române, și să mă lăsați să mă bat sub focul inamicului. . .

Aș fi profund dezamăgit dacă, după ce am străbătut mai mult de o mie de leghe ca să lupt, ar trebui să mă întorc în Franța, fără să fi avut onoarea să înfrunt bătaia puștilor în bună companie, dar aș fi cu cugetul împăcat dacă mi-aș vărsa sîngele pentru o națiune prietenă.“ Pe cererea ofițerului francez. C.A. Rosetti notează : „Unesc și eu voia mea cu a bravului militar francez. . .“¹²

Climatul realizat de idealul pentru care se lupta și care era hrănit și mîngăiat și așteptat să fie înfăptuit de fiecare cetățean al patriei și de fiecare român oriunde s-ar fi aflat el, a contribuit la

9. Teodor Virgolici, *op. cit.*, p. 85.

10. Vasile Netea, C.A. Rosetti, Buc., Editura științifică, 1970, p. 322.

11. N. Gane, *Amintiri*, cu o introducere și note explicative de Ion Siadbei, Craiova, Scrierul românesc, 1941, p. 170.

12. Teodor Virgolici, *op. cit.*, f. 59.

participarea într-un fel sau altul a întregii noastre națiuni la acest război, el devenind expresia voinței întregului nostru popor.

Era acest război o sărbătoare istorică, era o epopee națională, era o măreață cunună de lauri oferită generațiilor ce se jertfiră de-a lungul veacurilor pentru independență, și mai era el un act autentic de prezență istorică și politică, de intrare definitivă, prin forțele proprii, în condițiile de atunci, în concertul statelor libere și independente din Europa.

În semn de cinstire a eroilor căzuți pe câmpiile Bulgariei, luptând pentru independență, în semn de cinstire a tuturor celor ce s-au jertfit pentru patrie, nu putem face nimic mai mareț decât urmînd îndemnurile, atît de actuale ale marelui Nicolae Bălcescu :

„Moștenitori a drepturilor pentru păstrarea cărora părinții au luptat atîta în veacurile trecute, fie ca aducere aminte a acelor timpuri eroice să deștepte în noi sentimentul datoriei ce avem d-a păstra și d-a mări pentru viitorime această prețioasă moștenire“ și Partidul Comunist Român preluînd tradițiile cele mai înaintate ale generațiilor apuse a dus la îndeplinire acest testament.